

panj – *prvostupni* i protumačiti da je načinjen od krnje osnove zbog jezične ekonomičnosti. To bi se moglo kad ne bi bilo imenice *stup*, od koje ćemo načiniti pridjev *stupni* ako nam zatreba. Moglo bi se pomisliti da je pridjev *stupni* izveden od *stupac* (također od krnje osnove), i to s jednakim pravom kao i *stupanj*. Ekonomičnost je važna, ali ona može doći do izražaja ako ne umanjuje razumljivost, jednoznačnost. Stoga mislim da valja dati prednost pridjevu *stupanj*, pa i složenicama *prvostupanj*, *drugostupanj* pred pridjevom *stupni* (od *stupanj*) i složenicama *prvostupni*, *drugostupni*. Također složenicama *prvostupanj*, *drugostupanj* valja dati prednost pred svezom u genitivu *prvoga stupnja*. Tako je bolje *prvostupanj* *sud*, *prvostupanj* *postupak* nego *sud*, *postupak* *prvoga stupnja*. A prednost im valja dati kao sustavnijim hrvatskim nazivima nego što su srbizmi *prvostepeni*, *drugostepeni*.

M. Lukenda

KAKO NAZIVATI ŠKOLE

Grupa građana iz Kutjeva piše kao se jedna škola u Kutjevu zvala Osnovna škola »Josip Kolombo«, a nakon izbora zove se Osnovna škola Zdenka Turkovića. Oni se slažu s promjenom imena škole, ali misle da bi konstrukcija morala ostati jednaka jer im se čini da bi se moglo razumijeti kao da je ta škola vlasništvo Zdenka Turkovića, a on je kažu, odavno mrtav.

Pitanje nije baš jednostavno kako se na prvi mah čini. Mnogi bi jezični stručnjaci dali prednost genitivu osobnoga imena i prezimena u čiju je čast ustanova nazvana. Imaju za to i razloga. Kako nazivamo ulice, trgove, crkve? Doista su svi s genitivom onoga u čiju su čast nazvani, komu su posvećeni. Što-

više, osobito u razgovornom jeziku, a iz razloga ekonomičnosti, skraćuju se posvojnim pridjevom. Tako npr. Ulica Ivana Gundulića skraćuje se u Gundulićeva ulica, Trg Ante Starčevića – Starčevićev trg itd. Takvi nazivi imaju doista dublje korijene u hrvatskoj tradiciji. I ne samo u hrvatskoj. U Ljubljani postoji Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. To nije jednoznačno, nego je čak troznačno: Mogao bi to biti privatni Ramovšev institut, mogao bi proučavati jezik Frana Ramovša ili pak biti nazvan njemu u čast zbog njegovih velikih zasluga za slovenski jezik. No ipak se on tako zove, naziv sasvim dobro funkcionira i nema nikakve zabune. Na to se pitanje osvrće i Babić-Finka-Mogušev Hrvatski pravopis, premda to nije po sebi pravopisni problem, nego samo kad su u pitanju navodnici. Na str. 129. piše: »Kad su imena osobna kojima su posvećene ili po kojima su prozvana škole, organizacije, kulturne i druge ustanove i poduzeća uklopljena u naziv (obično su na kraju naziva), ne pišu se među navodnicima i redovito se nalaze u genitivu.« Malo dalje navodi nekoliko primjera u kojima izričito kaže da nije dobro osobno ime stavljati među navodnike u nominativu, nego da treba bez navodnika u genitivu. Zagovornici pak osobnog imena u nominativu među navodnicima ističu jednoznačnost kao glavni argument, ali ni takva konstrukcija ne mora biti sasvim jednoznačna. Opet ne znamo je li osoba u nominativu vlasnik škole, bolnice i sl. ili je ustanova nazvana u čast dotične osobe. Često to nije toliko ni važno. Ni drugi jezici ne postižu u tom jednoznačnost. Tako npr. poznati njemački Max-Planck-Institut izvrsno radi, postiže velike uspjehe, a je li on vlasništvo Maxa Plancka ili je samo nazvan njemu u čast, nije toliko važno. Tako bi se i naš Institut »Rudera Bošković« mogao zvati Institut Rudera Boškovića. Brzo bismo se na to navikli i postalo bi nam sasvim normalno.

Čini mi se da je konstrukcija s nominativom osobnoga imena ipak bliža jednoznačnosti, a ona s genitivom dublje je ukorijenjena u hrvatskoj tradiciji. Valjalo bi temeljito razmotriti sve mogućnosti u kojima se to pitanje javlja. Nisu samo u pitanju osobna imena, nego mo-

gu biti i opće imenice ili što drugo. Vjerojatno bi u nekim slučajevima bila primjerenija samo jedna mogućnost. A ako bi se moglo birati između dviju mogućnosti, valjalo bi genitivnoj konstrukciji dati blagu prednost.

M. Mamić

OSVRTI

O VIŠEJEZIČNIM RJEČNICIMA U HRVATA

U odjeljku *Osvrti* u 2. broju *Jezika* od mjeseca prosinca 1991. objavljen je tekst Danka Šipke u kojemu se osvrće na moj rad o višejezičnim rječnicima u Hrvata, publiciran u 2. broju *Jezika* u prosincu god. 1990.

Zahvaljujem kolegi Šipki prije svega na zanimanju koje je pokazao za moj rad. Posebnu zahvalnost dugujem mu i na nekim teoretskim proširenjima i dodatnim razjašnjenjima koja je u svom osvrtu mome radu pridodao. Nekim pitanjima pružio je i sam odgovore, no kako su druga ostala otvorena, dužan sam na barem neka od njih i njega i čitatelja radi odgovoriti.

Nekoliko riječi, prije svega, o izvorima za proučavanje višejezičnih rječnika, budući da se ne navode, a jedan (Franolićev) čak, tobože, prešućuje. Želim naglasiti da o prešućivanju bilo kojeg izvora (bibliografskog, enciklopedijskog, zatim sintetičkih radova, zbornika i sl.) ne može biti riječi kao ni, dakaiko, osnove. Nema spomena stoga ni o Franolićevoj leksikografskoj bibliografiji, ni o onoj Valentina Putanca, Edwarda Stankiewicza ni drugih, jer – ma koliko to bilo korisno – autoru to nije bila svrha. Navođenje *nekih* od izvora tek je usputno, što potvrđuje činjenica da je prisutno isključivo u obliku bilježaka,

»fusnota«.¹ Sustavno navođenje leksikografske bibliografije novo je poglavlje koje bi svakako zahtijevalo više prostora no što je autoru mogao biti dodijeljen.

Valja reći nešto više o osjetljivom pitanju navođenja početaka leksikografskog rada u Hrvata. Neki hoće da taj primat nosi *Liber de simplicibus* (Knjiga o ljekovitu bilju) 15. st. Na taj srednjovjekovni rukopisni, višejezični, terminološki, slikovni rječnik prvi je upozorio mletački bibliotekar Giuseppe Valentini. U nas ga je prvi spomenuo Bogoslav Šulek pišući god. 1859. o *Biljarsstvu*. Opsežno o njem piše Šulek ponovno god. 1879. u predgovoru svog *Jugoslavenskog imenika bilja*: za autora rječnika ne zna, prepisivača zbog učestalih grešaka smatra nevjestim u jeziku, drži da je ovaj možda najstariji imenik bilja nastao god. 1415; za rječnik kaže da se čuva u Mlecima, u knjižnici Sv. Marka, da je »pisan od česti na kvieru (3 lista), a ostalo na papiru (458 listovah).

Naslov je rukopisu »Liber de simplicibus Benedicti Rinij, medici et philo-

¹ Tako se Lj. Jonke spominje u vezi s rukopisnim rječnikom Adama Patačića, V. Dukat tek u odnosu na Della Bellin *Dizionario* (premda su njegove leksikološke studije veoma brojne, zanimljive i poučne), V. Putanec u kontekstu Lanosovićevih rječnika, a S. Musulin i I. Mičetić u vezi s Voltićevim *Ričoslovníkom*.